

K R I T I K A

Vera Vukajlović
*Pregrete poletne ljubezni*Jože Hudeček: NA POČITNICAH
Založba Obzorja, Maribor 1997

Krajši, komunikativni in nepretenciozni roman *Na počitnicah* Jožeta Hudečka uvaja Uvod, "ki ga je treba prebrati, da bi se midva, vi in jaz, bolj razumela", v katerem pravi, da "moram namreč priznati, da je zgodba, ki je pred vami in ki sem jo jaz živel z vso strastjo svoje mlade duše in z vsemi strahovi svojega nedozorelega razuma, če natanko premislim, sestavljena iz dogodkov, ki so se tudi v resnici zgodili, iz dogodkov, ki so se prav tako v resnici zgodili, vendar kjer drugje in ob drugem času, meni pa so se v spominu zlili z onimi drugimi v eno, ker bi se bili lahko – ali pa ker bi se pravzaprav morali zgoditi skupaj in na istem kraju ob približno istem času, in končno tudi iz takšnih pripetljajev ali celih delov zgodbe, ki sem si jih že takrat izmislil ter v domišljiji tako živo in na vso moč zares doživljal, da danes, ko je od tistega časa poteklo že toliko let, niti več prav ne vem, kaj je od vsega resnica in kaj le plod moje zagnane domišljije".

Očitno ta prvoosebna pripoved delno zajema iz avtobiografije, ki je potem razširjena z vzporednimi doživljaji, pa vendar je presenetljivo, da se tako uveljavljen in zrel avtor z dolgoletnim stažem, predvsem pa z veliko gostoto izdanih del v zadnjih nekaj letih kakor opravičuje, da ni vse res, kot da bi lahko *Na počitnicah* kdo bral kot dokument o, na primer,

sremski fronti. Zdi se, da je hotel avtor samo še enkrat, če kdo še ne ve, opozoriti na izkustveno naravo tega pisanja, da je hotel to prozo ločiti od vsakovrstnih izmišljij in se zraven še opravičiti, da vse pa le ni čisto res, da je kaj malega dopisano, ne samo zato, da bi bila zgodba bolj kompaktna in dražljiva, temveč tudi zato, ker se je od takrat marsikaj pozabilo in drugače obrusilo.

Sploh so bile očitno že takrat, ko so se dogajale, torej kmalu po drugi vojni, nacionalizacija je bila ravno v silnem razmahu, iz graščin so še vedno z vojaškimi kamioni vozili grofovsko pohišstvo, zadeve precej nejasne – in so nejasne tudi ostale. Prvoosebni pripovedovalec pride namreč v Bistrico na obisk k sestri, tam se na hitro vključi v lokalna oštarijska omizja, predvsem v tista, ki jih sestavljajo študentje in pesniki, spijejo kar nekaj piva, na izletih po okolici pa bolj vino, naš junak se za povrh tudi kaj hitro zaplete z deklinama, najprej z bolj izkušeno Ano, ki ga zelo neženerirano zvabi v posteljo, potem pa še z eterično Renato, ki je sicer v resnici Katarina, če kaj takega kot resnica o njej sploh obstaja. Gre namreč za eno tistih fatalnih žensk, ki stavijo na nedolžnost in katerih poglavitna trika pri zapeljevanju sta čudna, sprevržena otroškost in naivnost, ki se lahko v hipu sprevržeta nazaj, v preračunljivost, hladnost, manipulantstvo. Poleg tega ima punca precej ohlapen odnos z realnostjo; njeno dvojno poimenovanje je samo indikator njenega prepričanja, da je pravzaprav inkarnacija hčere grofa, v čigar gradu prebiva med počitnicami s svojimi, ki ta isti grad v imenu ljudstva upravljajo in ga pravzaprav čistijo – predvsem pohišstva in drugih dragocenosti – preden ga bo zasedla vojska. Pa to utelešenje še ni vse, na vseh ravneh se kaže njena dvojnost, tudi v mešanici koketnosti in sramežljivosti, nastavljaštva in čudne ranljivosti – in ni na bralcu, če še pripovedovalec, pa je bil zraven, ne ve čisto natančno, da bi sodil, kaj od tega je zlagano in odigrano, kaj pristno, kje se konča manipulacija in začnejo njeni problemi z identiteto. Jasno, to našega mladega junaka popolnoma zmehča in obsede, znajde se v položaju, ko mu ni skoraj nič jasno, še tisto malo, kar se mu dozdeva, da obvlada, se mu zmuzneva in beži.

Ta negotovost, ki je očitno še prav posebno dražljiva – saj ga druga punca, Ana, zanima le bolj občasno, verjetno zaradi pasivnosti in vdanosti, ker je ves čas na voljo in ga brez očitkov čaka in sprejema, kadar je za kaj takega pri volji – pa je temeljno junakovo občutje. Kot ugotavlja Mitja

Čander v spremni besedi, je pripovedovalec "na počitnicah" tudi tako, da se znajde v okolju, v katerem bo vedno "mimobežni gostač" oziroma "zmeraj zgolj prišlek". Še več; v Bistrici je, enako kot na vsem svetu, tujec, ker je tujec najprej sam sebi, to pa zato, ker je njegovo razumevanje sveta in sploh vsega drugačno. V Hudečkovem romanu je niz odlomkov, v katerih se junak znajde v položaju, ko mu ni nič jasno, še posebno takrat ne, ko mu govorijo o njegovem očetu, ki ga vsi poznajo, pa vendar popolnoma drugače kot on sam; pa tudi sicer se zdi, da imajo Bistričani, verjetno pa tudi ljudje nasploh, drugačno razumevanje in vedenje. O stvareh, ki jih oboji, oni in on, poznajo, govorijo tako, da pripovedovalec ves čas dvomi, ali ne gre za kakšno pomoto, ali niso kje kaj zamešali, ali ne govorijo v resnici o kom drugem ali pa komu drugemu. Ta temeljna negotovost je položena tudi v morebitno defloracijsko epizodo romana, ko junak iz meteoroloških dejstev, ki se že za nekaj dni nazaj zdijo popolnoma neobnovljiva in neugotovljiva, in z iskanjem morebitnega senika, na katerem bi morali ostati vsaj kakšni sledovi, ali pa bi moral biti vsaj senik, poskuša priti zadevi do dna, vendar se preverljivost realnosti za nazaj kaže kot neuspešna.

Ob tej načelni negotovosti, zabrisanosti, ki je skladna z junakovo omejeno percepcijo sveta, je v tej prozi učinkovita tudi "memoarska" razsežnost, na katero opozarja že uvod, kakor se kaže v podrobnih opisih mesteca, stavb in gostiln, dvorca, na katerem se dogaja romanca, in okoliških krajev. Zdi se, da je tudi tokrat, kot v *Ulicah mojega predmestja* in *Golobarju*, spomin na arhitekturne in druge umetnine tisti, ki sproži najsilovitejše primerjave, najbolj kipeče in eruptivne opise, napisane v dolgih, hlastnih stavkih, ki kot da se nočejo ustaviti za vejico, ker bi potem zastali nekje na sredini, vdihnili in se zadihali, še preden bi se nekako po notranji nuji iztekli v svoj konec; pri tem pa je Hudečkov jezik nekako naraven in gladko tekoč, samo visoko kultiviran in ne manierističen, to vse povzroči, da se tudi *Na počitnicah* gladko in hlastno bere. Čeprav je seveda res to, da se ta isti prepoznavni stil včasih razmahne kar tako in sam zase in takrat deluje blago nabreklo, izmuzne se zgodbi in se osamosvoji, preneha biti v službi nadrobnega opisovanja; eden takšnih primerov je navdušenje nad vrtom gospe Fiedlerjeve, na katerem so "ohrovtove glave – pravkar od frizerja; tam so stali paradižniki, skesano priznavajoč, da so vse tisto, kar je lepega in obljublajočega viselo na njih, nakradli nekje drugje; v kotu, čisto tam zadaj, so stali velikanski

listi hrena, razbrzdani kakor usnjati obraz stare samice z raskavim glasom; solata je dvigala svoje zračne glave z lahkoto, značilno za izrazite plavolaske" (str. 80).